

УДК 821.161.2-141.09П.Беринда:27-565.3

БІБЛІЙНІ ОБРАЗИ В РІЗДВЯНИХ ВІРШАХ ПАМВИ БЕРИНДИ

Юлія СЛИВКА

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000*

Зроблено спробу дослідити особливості функціонування біблійних образів у «Віршах на Різдво Христове» Памви Беринди. Основну увагу звернено на характер сприйняття різдвяної події, її авторську інтерпретацію, що зберігає глибину сенсів Святого Письма.

Ключові слова: образ Різдва, інтерпретація, сенс, сюжет, декламація.

Святе Письмо як основне джерело сюжетів та образів української барокової літератури щоразу стає ключем розуміння того чи іншого твору. З цього погляду творчість Памви Беринди – характерне явище свого часу. Кожна грань його творчості – літературної, граверської, друкарської – сповнена християнської семантики.

Найвідоміший твір П. Беринди – «Вірші на Різдво Христове» 1616 року. І хоча так чи інакше проблематику цього твору не раз порушували Іван Франко, Михайло Возняк, Михайло Грушевський, Іларіон Свенціцький, Дмитро Чижевський, його сюжет з погляду інтерпретації події й значення Різдва залишається мало вивченим.

Як кожному творові, що постає на рецепції Святого Письма, віршам П. Беринди властиве нашарування сенсів, які відчитуємо та розуміємо щоразу інакше завдяки контекстові. Наповнюючи авторським розумінням традиційний сюжет Різдва, П. Беринда розробляв свою версію події, беручи у ній безпосередню участь. Зважаючи на те, що автор писав ці вірші як учитель Львівської братської школи, осмислення Святого Письма тут постає як практична потреба пояснити доступною та зрозумілою мовою таємницю Божого Народження.

Біблійні образи у цих різдвяних віршах особливі тим, що стають інструментом побудови усїєї декламації. Подія Різдва несподівано входить до життя простих пастушків. Уночі, коли вони спокійно пильнували свої отари, раптово з'явився ангел і через них усьому світові звістив радість народження Ісуса – Спасителя людства. Відтак убогі пастушки вирушили до Вифлеєма побачити невидимого Бога в тілі та поклонитися Йому.

Різдвяна декламація, яка передбачає усне виконання, розподілена на вісім частин для кожного отрока. Завдяки цьому Дмитро Чижевський, Володимир Резанов, Микола Сулима вважають ці вірші перехідним етапом від поезії до драми або початком української шкільної драми. Віршами отроки радісно вітають людей з Різдвом та оповідають про нічну подію: вони не представляють безпосередньо пастухів, а урочисто лаконічними рядками спершу шукають чи з-посеред слухачів декламації, чи то серед її учасників, самовидця,

та врешті запрошують до слова того, «...котрый не раз зь ними ся зносив» та «...що от пастырув виелеемских могл слухати», хоч «...котрых то тамь речый ачколвек сам не видѣл». Так автор, немовби проходить по краю літературної умовності, – тут же уточнює, що це не пастухи-самовидці, а лише ті, що зустрічалися з ними [4, с. 35]. Цим образом оповідача, який був з пастушками вже по Різдві (а «...вшак же щом от них слышал, тоем оповидѣл»), П. Беринда акцентував, що своїм твором не претендує на достеменність викладу подій, що хтось інший може інакше їх переповісти.

Образ пастухів є глибоко символічним у Святому Письмі. Ісус народився у Вифлеємі – місті Давида, а Давид сам був пастухом. Псалтир називає Господа саме Пастирем: «Господь – то мій Пастир, тому в недостатку не буду, – на пасовиськах зелених оселить мене, на тихую воду мене запровадить!» (Пс. 22: 1–2). У пророцтві Михея про народження Месії у Вифлеємі йдеться про те, сам Спаситель стане пастирем для синів Ізраїлевих (Мих. 5: 4). П. Беринда теж називає Ісуса пастирем:

И такь доброго ся пастыря указало,
Котрый дом израильскій упадлый поднесет.

Пастухи як посередники між людьми та Богом здавна є символом Різдва, тому не випадково саме цей образ стає одним із основних у декламації. Виступ п'ятого учня перетворюється на діалог між пастухами й ангельським хором. Це, по суті, віршована адаптація Євангелія від Луки 2: 820. П. Беринда змістив розповідний центр біблійної оповіді, акцентуючи увагу на пастушках – очевидцях таємниці Божого народження, що дає змогу кожному пережити Різдво Христове разом із ними. Їх метою є сповістити про те, що і як сталося. Велич звістки про прихід Месії пастухи протиставляють своїй убогості («Ангел, знагла гдєсь ся взявши, ту ж стал над нами / Не брыдячися убогими пастухами...»), іменують себе простотою («Иж ся того простота наша дочекала»), прославляючи водночас милосердя Господа та дякуючи за те, що дозволив їм найпершим вшанувати Себе у тілі:

Дякуємо ти, пане, жесь нас не пребачил
И нами, худыми, погордѣти не рачил
Надъ всѣх есь нас тымь нынѣ рачил увелбити
Иж впрод всѣх далесь ся нам себе насмотрити.

Різдвяні вірші покликані відкрити сенс Різдва. І з цього погляду звертає на себе увагу спроба автора пояснити несподіваний дар слова пастухів – невідому досі «умѣтность мовы» [4, с. 35]:

Большая бовѣм нас там свѣтлость освѣтила,
И умѣтность мовы до нас приступила.

Памво Беринда пояснює красномовство тим, що велика радість зійшла на пастухів і велика ясність Божого народження освітила їх. Умінням говорити пастушки вітають Бога у малому дитяткові, кланяються Пречистій Діві та названому батькові Йосипу,

складають «Пожегнане яслії», «Привѣт до вертепу» та «Пожегнане Виелеема».

Говорячи про «умѣтность мовы» вустами п'ятого отрока, П. Беринда міг мати на думці один із дарів Святого Духа. Вперше у Святому Письмі про них йдеться саме у контексті Різдва Христового: «І вийде Пагінчик із пня Єссеєвого, і Галузка дасть плід із коріння його. І спочине на Нім Дух Господній, – дух слова мудрості й розуму, дух ради і кріпості, дух слова знання та страху Господнього» (Іс. 11: 1–2). Тобто на Особу Христа вже у хвилі Втілення у всій повноті сходить Святий Дух зі своєю благодаттю і семи дарами. Святий Тома Аквінський у трактаті «Сума теології» якраз доводить, що дари є габітуальними тривалими диспозиціями, себто вправностями (у П. Беринди – умѣтность), гатунково відмінними від чеснот.

Дари роблять людину здатною до прийняття послуху натхненням Святого Духа та дають змогу християнину в стані благодаті реагувати на Його дію. Одним із них є дар слова, який ще називають пастирським даром – надприродне налаштування розуму, яке допомагає досягнути і чудесним способом проникнути у Божі таємниці. Такий дар Святого Духа дається для того, щоб керувати діями людини (Дії 9: 11) та для пізнання Сина Божого (Еф. 4: 1). Важливо, що такий дар слова – це не просто те, чим можна користуватися, а, як і всі дари, оприявнюється в потрібний момент із волі Святого Духа, про що йдеться у першому посланні св. апостола Павла до коринтян (12: 7–11). Дар слова або, за П. Бериндою, «умѣтность мовы» може проявлятися через видіння разом з іншими дарами Святого духа, зокрема Страху Божого – синівського благоговіння перед Господом. Розповідь пастухів у декламації П. Беринди саме розпочинається сценою янгола, який був посланий Богом сповістити про народження обіцяного Месії пастухам у полі, які стривожилися від видіння:

Аггел, знагла гдєсь ся взявши, ту ж стал над нами...
И сь ним зараз там же свѣтлость нас окружила
Веѣх тьж и страху округного накормила.

Ангелові, який був посланий Богом сповістити пастухам у полі про народження обіцяного Месії, автор присвячує окремий епізод у віршах і навіть припускає, що Ним був сам Гавриїл-звіститель:

А снатъ сам тот Гавриил архаггел звѣститель,
Скрытых божіих зъ вѣка таємниць служитель.

Гавриїл (дослівно з древньоєврейської *Пан від Бога*) – один із семи святих Архангелів (Архистратигів), який приносить дуже важливі звістки. У Новому Заповіті на розмову зі Святим Захарієм Архангела Гавриїла послав Бог, щоб сповістити йому про народження сина Івана Хрестителя: «Я Гавриїл, що стою перед Богом; мене послано говорити з тобою і звістити тобі про цю Добру Новину» (Лк. 1: 19). Гавриїл благовістить Марії, що вона народить Ісуса: «А шостого місяця від Бога був посланий Ангел Гавриїл у галілейське місто, що йому на ім'я Назарет... І ввійшовши до діви, промовив: “Радій, благодатная, Господь з тобою! Благословенна ти між жонами!.. І ось

ти в утробі зачнеш, і Сина породиш, і даси Йому ймення Ісус”» (Лк. 1: 26–31). Гавриїл міг бути тим «Ангелом Господнім», який відвідав Йосипа, коли той роздумував про відхилення шлюбу, і сказав, що зачатє – від Святого Духа (Мт. 1: 18–25). Тому гіпотезу імені ангела, який благовістив велику радість пастухам, імовірно, автор висунув за аналогією до попередніх звісток із Нового Завіту.

Ісус Христос у віршованому діалозі безпосередньої участі не бере, але імпліцитно – це, безперечно, основний біблійний образ різдвяних віршів. Він відрізняється особливим драматизмом та глибоким психологізмом, є носієм онтологічних поглядів та світогляду автора. Серцевина образу Христа у П. Беринди – Слово у тілі. У старому Завіті Божу волю висловлено опосередковано через численні пророцтва, а у Новому – Ісус Христос є безпосереднім втіленням Божого Слова:

Кгда ж ся таковаа нам радость нынѣ стала...
О котрой не только пророци повѣдали,
Але и сбилли оныѣ написали.

Отже, християнський концепт Месії став центром розгортання авторського образу новонародженого Ісуса. Пришестя Месії відбулося задля місії – відновити в людстві богопізнання, зруйноване у гріхопадінні («Нынѣ проклятьство за грѣх от нас отступает...»), щоби через втілення Слова люди могли краще побачити невидимого Отця («...Тебе, невидимого, въ тѣлѣ оглядати»). Ісус Христос з перших рядків декламації постає як Спаситель («Христос-Спаситель нынѣ съ панны нароженный...») та Відкупитель людства від первородного гріха («Всего свѣта з неволѣ клятвы откупитель...»). Тому поряд із образом Ісуса перебуває й біблійний образ Адама. Христос прийшов для того, щоб виправити вчинок прабатьків – після гріхопадіння шлях до раю став для людини закритим. Але все те, що не зуміла виконати перша людина, виконав замість неї втілений Бог-Слово. Він прийшов до людини так, як людина повинна була прийти до Нього. І якщо для людини це був шлях сходження, то для Бога – шлях смиренного приниження. Тому Різдво Христове – це вияв найвищої любові Бога до свого грішного творіння:

Царю несмертельный, всѣх речій створителю,
Пане, створенья своего откупителю,
Котрыйсь рачил на ся тѣло тоѣ принятьи
И непрятелеви съ пашеки отнятьи
Чловѣка, котрогось ты сам створити рачил...

Оксана Савенко слушно зауважила, що у цьому звертанні простежуються алюзії на Старий Заповіт про створення світу, але тут це не «приписується Христові» [7, с. 77], а радше вкотре доводить цілісне та тотожне розуміння П. Беринди образу Бога як образу Святої Трійці. Тема Трипостасності звучить чи не у кожній промові отроків. Автор звернула увагу на те, що до людей прийшов Бог-Син – одна із трьох Осіб, серед яких немає більшої або меншої частини Бога, які не підпорядковуються одна одній, адже Свята Трійця – то сам єдиний та неподільний за природою Бог. Тому

автор назвала Ісуса Христа паном сотворення Свого та світу. Розуміння П. Беринди Бога як триєдиного божества – Святої Трійці – послідовно простежується та не раз оприявнюється у декламації («Бозство въ трох персонах въ небѣ выхваляючи...»). Окрім того, це доводить правомірність тлумачення явища «умѣтность мовы» у пастухів як дару від Святого Духа.

Біблійний образ Христа вимагає переродження людини «ветхої» у нову людину. Цікаво, що новонароджений Ісус у декламації П. Беринди постає також у образі Євхаристії:

Хлѣбом, котрый къ нам зъ неба зышол, невымовным,
И напоем живота вѣчного коштовным.

Таке вкраплення великоднього образу у різдвяний контекст свідчить про те, що безпосередня близькість до біблійного першоджерела не обмежує творчої свободи. Шляхом нагромадження стилістичних фігур – анафор, епіфор, паралелізмів, порівнянь, антитез – П. Беринда емоційно насичує образ Ісуса, оповідає про Його велич:

Котрый бовѣм на херувімох почивает,
Тот въ вертепѣ и яслех тутъ перебувает.

Послідовно разом із темою Божого втілення у різдвяній декламації присутня тема материнства. Біблійні образи Марії та Єви автор використовує або як взірці ревного служіння Богові, або відступу. Особливо акцентував П. Беринда на ролі Пресвятої Богородиці та її чудесній невинності. Бог стає людиною від Діви Марії. Але людська природа Ісуса Христа від самого зачаття нерозривно пов'язана з божественною. В Особі Божої Матері людство надало Сину Божому свою плоть і свою кров для того, щоб Він поєднав небо і землю, Бога і людину. Характерно, що отроки у віршах ніколи не називають Богородицю ім'ям, лише Панною, Дівою, Матір'ю. Автор такими найменуваннями наголошує, очевидно, на тому, що Вона є обранкою самого Господа, Творця Всесвіту. Бог за ангельську чистоту Марії, глибоке смирення і велику святість обирає Її для Свого Втілення:

Прето ж, невѣсты, хотѣте быти паннами,
Абысте презъ чистость были Христу матками.

Памво Беринда возвеличив непорочність Марії, протиставляючи непослух євангельської грішниці – старозавітньої Єви:

Родзай невѣстѣй съ клятвы юж ест уволненный
И весь народ людзкій от бога увельбёный.

У Книзі Буття Єва є втіленням материнства. У Новому Заповіті вона ж постає в образі тієї, хто першим порушив волю Отця. Єва, створена за Божою подобою з ребра чоловіка, первісно була ідеальною людиною, праматір'ю всього людства. Вона, така

ж дівственна і непорочна, якою була Богородиця, послухавшись слів змія, породила гріх. Натомість Діва Марія, пізнала віру і радість, коли в Благовіщенні від Архангела Гавриїла дізналася, що Дух Господній зійде на неї і сила Всевишнього осінить її. Через образи Марії та Сви автор пояснює, якою сильною та слабкою може бути жінка: Сва не встояла перед нашіптуваннями змія, а Марія зуміла його побороти.

Памво Беринда слідом за Марійською стихирою величає Пресвяту Богородицю та сповідує Її вищою за всіх святих і Архангельських Небесних Хорів – Вона стала новою матір'ю для людства:

Надъ херувїми бовѣм естєсь честнѣйшая
И серафімов заистє хвалебнѣйшая.

Діва Марія у народних уявленнях схиляє до милосердя Свого Сина та є Заступницею сиріт, Пристановищем подорожніх і Радістю засмучених. У різдвяній декламації Пречиста Матір теж постає ласкавою Покровителькою:

Простые риѣмы тыє вдячне прїмуючи,
Вь упадку душ наших завше нас ратуючи,
Тысь бовѣм, о дѣво-мати, наша корона.
Тысь всѣм вѣрным по сыну мощная оброна.

Ступінь зацікавлення біблійними образами у різдвяній декламації різний, що може бути спричинено і нечіткою окресленістю деяких із них у Святому Письмі. Євангельські персонажі, часто завуальовані чисельними замовчуваннями у канонічних текстах, спонукають авторів до домислу у текстах літературних, що розширює семантичні межі традиційного сюжетно-образного матеріалу. Зокрема, хоч пастухи не оминають вітаннями Йосипа, його образ є лаконічним і менш помітним. П. Беринда згадує про його тверду віру в Бога та послух, звертає увагу на його поважний вік та багатство чеснот:

Любаась ты нам на везрєньє, о сивизно,
Полная будучи вшєляких цнот старизно.

Невипадково автор охарактеризував Йосипа як боязливого та тривожного чоловіка, адже відомо, що, будучи людиною праведною, дізнавшись про вагітність Марії, Йосиф злякався та хотів таємно відпустити її, але Ангел Господній заспокоїв його: «Йосипе, сину Давидів, не бійся прийняти Марію, дружину свою, бо зачате в ній – то від Духа Святого. І вона вродить Сина, ти ж даси Йому ймення Ісус, бо спасе Він людей Своїх від їхніх гріхів» (Мт. 1: 19–21). Автор віршів називає Йосипа сторожем тайн, напевно покликаючись на таємницю народження Ісуса Христа:

Строжу великих таин бозского зряженя,
Слуго невымовного его нароженя.

Особливого значення у декламації надано біблійному образу трьох царів зі Сходу,

які з коштовними дарами прийшли вклонитися новонародженому Богові. З перших рядків промови сьомого отрока вони постають астролатами, себто звідослужителями, празниколюбцями та волхвами. Далі автор детальніше описує поклоніння мудреців, розкриває сенс їх дарів і значення приходу.

У персів, арабів, сирійців та інших народів Сходу назва волхва давалася не так тому, хто займався волхвунням і магією, а радше мудрецеві, найпевніше – астрологу. Втім, вже стало традиційним називати королями та царями мудреців-астрологів, які прийшли поклонитись Ісусові Христові. П. Беринда у своїх віршах також коронував чудесних гостей, часто називаючи королями:

Въ Теофаніи Христовум кролеве пришли
И, ведлуг кометы, въ вертепѢ царя нашли.

Очевидним є факт, що царська належність мудреців надавала надзвичайності їхньому приходу, – самі королі падають ниць перед малим Дитям («...А нѣ ся, якь кролеве, сь помпою ставячи»). Це є промовистим свідченням того, що земні владики визнали в народженому Дитяткові царя, більш могутнього, ніж вони, – царя, якому кориться вся земля і небесні сили.

У контексті поклоніння волхвів автор прагне пояснити «...скунд ся взяли філеортом...» та «...Якь они Виолеєм и вертеп навѣдили». Сьомий отрок зазначає, що народженого Ісуса королі знайшли у вертепі за зорею, проте дорогу мудреців до Ісуса автор віршів не описує. Опускає він також і передісторію візиту мудреців, їх зустріч та розмову з Іродом напередодні, проте зауважив, що «...Иродова окрутенства штучне ушли». Згадавши зорю, декламатор не випадково згадує і Валаама, який передбачив народження Христа, та його настанови вчити астрологію:

Валаама, продка наук, наслѣдуючи
Ничь ся на звѣздѢ онуй не ошукуючи.

Памво Беринда пояснив, що символізують принесені дари: Ісус є Царем, Богом і Людиною водночас. Золото – царський дар, який показує, що Ісус є Людиною, але народився, щоб бути Царем; ладан – дар священникові, оскільки Ісус прийшов стати новим Вчителем і дійсним Первосвященником; смирна – дар тому, хто повинен померти і воскреснути, оскільки смирну вживали для бальзамування тіла померлого. Цей дар відсилає до майбутньої жертви Христа, адже одним із епізодів Страстей Господніх, які увінчалися Розп'яттям, є умивання ніг Спасителя запашним миром. Варто зауважити, що, окрім цього епізоду, біблійним образам у декламації П. Беринди характерний оптимізм та вітаїстичність. Звертаючись до події Різдва, автор актуалізував її, прагнучи оспівати народження Ісуса як те, що сталось *щойно*, пережити його разом з усіма *тепер* [9, с. 240]. Водночас розуміє Різдво як вічне, те, що циклічно відбувається з року в рік.

У різдвяних віршах мудреців названо поганцями й ідолопоклонниками, себто язичниками, які пізнали Бога та навернулися до праведної віри:

Превзятость бозства створеню обьясняючи
И тым балвохвалство, зь кгрунту скореняючи
Кролеве поганьськіє, овоц зь себе дали
Презь тоє, же бога правдивого познали.

Починаючи з XV століття, поклоніння мудреців почали поєднувати із поклонінням пастухів, хоча достеменно невідомо, коли насправді це відбулося. П. Беринда також поєднує обидві події у часі, що уможливує додавання в зображення дії певної різноманітності і звеличення новонародженого Царя.

Восьмий отрок в епілозі, продовжуючи традицію попередніх отроків радісно прославляти й величати Господа, обмовляється про жорстокість давньоюдейського царя Ірода. Тим часом у Святому Письмі про нього залишилося небагато згадок, з євангелістів про нього пише лише Матвій (2: 16–18). Це найбільш драматичний та трагічний образ, який є універсальним концептом зла. На згадку декламаторові спадає сумна доля дітей, яких убив Ірод, щоб запевнити смерть тому, хто, на його розуміння, прийшов претендувати на трон – Христові. Ірод звично постає тираном і катом, який кров'ю невинних дітей окропив меч своєї влади після того, як мудреці оминули його, повертаючись з вертепу. Окрім того, що Ірод боїться втратити владу з приходом у світ нового Царя, він хоче довести свою всесильність:

Видячи тиранн, же ся зь него насмѣяли...
Якъ ся тамь окрутне розьил тиран суровый
И съ попудливости выдал декрет таковой.

Біблійним образом у віршах можна вважати ясла («...предивне зь бога увельбєные»), які є частиною різдвяного дійства. В Євангелії від Луки 2: 7 ідеться про те, що, породивши свого первородного Сина, Марія сповила його та поклала в ясла, бо більш ніде не було їм місця. Вітаючи народженого Христа, пастушки, упадаючи на коліна, складають у декламації і «Пожегнанє яслії», де титулюють їх херувимським тронем та найдорожчою клейнотою Різдва («Предь вами, ясли, сераөіми упадають...»). У частині декламації «Привѣт до вертепу» П. Беринда оспівав місце, де народилося Дитя, як найкоштовніше та вибране Богом:

«О пресвятый вертепе, коштовный палацу
Якъсь тому монарєѣ досыть дал пляцу
Котрого все створенье вь собѣ не змѣщает...»

Вифлеєм у привітанні пастухів є благословенною та святою землею, яка ще старозавітними пророцтвами Михея призначена Христові за Батьківщину. Отроки називають її церквою Христовою та Домом Хліба, адже саме так з івриту перекладається назва міста Вифлеєм – Бет-Лехем. Місто народження Христа стає у віршах містким символом: Месія, Хліб життя, прийшов у світ саме в такому місці. Яслами, Вифлеємом та вертепом автор маркує три точки священного простору Різдва [9, с. 236].

Отже, вивчення біблійної образності у різдвяній декламації П. Беринди засвідчує

її глибоку самотність, поглиблює уявлення про світовідчуття поета. Використання традиційних різдвяних образів часто провокує реципієнта на порівняння літературного тексту з канонічним, проте автор, реконструюючи євангельські події Різдва Христового, переосмислює їх. Потенційна багатозначність традиційного сюжетно-образного матеріалу дає змогу П. Беринді тлумачити його по-своєму, що створює ефект нової інформації про вже відому історію, та надає можливість художнього втілення ідей свого часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Бондар Л.* Діва Марія як художній образ / Л. Бондар // Українське літературознавство. – Львів, 1993. – Вип. 58. – С. 71–78.
2. *Возняк М.* До історії української вірші і драми. Різдвяні та великодні вірші-орації зі збірника кінця XVII – поч. XVIII в. / М. Возняк. – Львів : Друк НТШ, 1910. – 29 с.
3. *Крекотень В.* Українська книжна поезія кінця XVI – початку XVII ст. / В. Крекотень ; упоряд. В. П. Колосова, В. І. Крекотень. – К. : Наукова думка, 1978. – С. 193–210.
4. *Криса Б.* Різдвяні та великодні вірші в українській поезії XVII–XVIII ст. / Б. Криса // Записки наукового товариства імені Т. Шевченка. Т.СХХІV: Праці філологічної секції / за ред. М. Ільницького, О. Купчинського. – Львів, 1992. – С. 33–45.
5. *Новий Завіт Господа нашого Ісуса Христа : З 4-го повного перекладу Біблії / пер. з давньогр. о. Рафаїла Турконяка. – К. : Українське Біблійне Товариство, 2008. – 317 с.*
6. *Резанов В.* Драма українська. Старовинний театр український / В. Резанов. – К. : Українська Академія Наук, 1927. – 200 с.
7. *Савенко О.* Трансформація різдвяного сюжету в декламації Памва Беринди / О. Савенко // Слово і час. – 2016. – № 1. – С. 76–79.
8. *Святий Тома з Аквіну.* Сума теології / пер. з лат. П. Содомори. – Львів : Сполом, 2011. – 520 с.
9. *Софронова Л.* Старовинний український театр / Л. Софронова ; пер. з рос. Н. Федорак. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2004. – 331 с.
10. *Сулима В.* Біблія і українська література : навч. посібник / В. Сулима. – К. : Освіта, 1998. – 400 с.
11. *Сулима М.* Українська драматургія XVII–XVIII ст. / В. Сулима. – К. : Фоліант, 2005. – 367 с.

Стаття надійшла до редколегії 10.02.2016

Прийнята до друку 20.05.2016

BIBLICAL IMAGES IN PAMVO BERYNDA'S NATIVITY VERSES

Yuliya SLYVKA

*Ivan Franko National University of Lviv,
1 Universytetska Srt., Lviv, Ukraine, 79000*

This article attempts to explore the peculiarities of the Biblical images in Pamvo Berynda's Nativity verses. The main attention is paid to the perception of the Nativity event and to its author's interpretation that retains the depth of senses of the Scriptures.

Keywords: Nativity image, interpretation, sense, plot, recitation.